SWEDISH MUSICAL
LEVANDE
MUSIKARV
HERITAGE

JOSEPH MARTIN KRAUS
1756–1792

Uvertyr till Olympie
Overture to Olympie

Källkritisk utgåva av/Critical edition by Andreas Edlund

Levande musikarv och Kungl. Musikaliska Akademien

Syftet med Levande musikarv är att tillgängliggöra den dolda svenska musikskatten och göra den till en självklar del av dagens repertoar och forskning. Detta sker genom notutgåvor av musik som inte längre är skyddad av upphovsrätten, samt texter om tonsättarna och deras verk. Texterna publiceras i projektets databas på internet, liksom fritt nedladdningsbara notutgåvor. Huvudman är Kungl. Musikaliska Akademien i samarbete med Musik- och teaterbiblioteket och Svensk Musik.

Kungl. Musikaliska Akademien grundades 1771 av Gustav III med ändamålet att främja tonkonsten och musiklivet i Sverige. Numera är akademien en fristående institution som förenar tradition med ett aktivt engagemang i dagens och morgondagens musikliv.

Swedish Musical Heritage and The Royal Swedish Academy of Music

The purpose of Swedish Musical Heritage is to make accessible forgotten gems of Swedish music and make them a natural feature of the contemporary repertoire and musicology. This it does through editions of sheet music that is no longer protected by copyright, and texts about the composers and their works. This material is available in the project's online database, where the sheet music can be freely downloaded. The project is run under the auspices of the Royal Swedish Academy of Music in association with the Music and Theatre Library of Sweden and Svensk Musik.

The Royal Swedish Academy of Music was founded in 1771 by King Gustav III in order to promote the composition and performance of music in Sweden. Today, the academy is an autonomous institution that combines tradition with active engagement in the contemporary and future music scene.

www.levandemusikarv.se

Huvudredaktör/Editor-in-chief: Anders Wiklund
Notgrafisk redaktör/Score layout editor: Anders Högstedt
Textredaktör/Text editor: Edward Klingspor

Levande musikarv/Swedish Musical Heritage
Kungl. Musikaliska Akademien/The Royal Swedish Academy of Music
Utgåva nr 2562/Edition no. 2562
2026
Notbild/Score: Public domain. Texter/Texts: © Levande Musikarv
979-0-66166-902-9

Levande musikarv finansieras med medel från/Published with financial support from Kungl. Musikaliska Akademien, Kungl. Vitterhetsakademien, Marcus och Amalia Wallenbergs Stiftelse, Statens Musikverk, Riksbankens Jubileumsfond, Barbro Osher Pro Suecia Foundation, Riksantikvarieämbetet och Kulturdepartementet.
Samarbetspartners/Partners: Musik- och teaterbiblioteket och Svensk Musik.

Ouverture till Olympie

Joseph Martin Kraus
(1756–1792)

Adagio

2 Oboi
2 Fagotti
Corno in F
Corno in D
Violino I
Violino II
Viola
Bassi

6

Vl. I
Vl. II
Vla
B.

Kritisk utgåva av/Critical edition by Andreas Edlund
Swedish Musical Heritage, Kungl. Musikaliska akademien, Stockholm 2026. Public domain.
www.levandemusikarv.se

11

Vl. I
Vl. II
Vla
B.

poco *f* *p* *pp* *pp* *pp* *pp*

17 **Allegro ma non troppo**

Vl. I
Vl. II
Vla
B.

p *f* *p* poco *f* tr

22

Vl. I
Vl. II
Vla
B.

tr *p*

27

Vl. I
Vl. II
Vla
B.

f *p* poco *f* tr

32

Ob.

Fag.

a 2

Cor. (F)

Cor. (D)

Vl. I

Vl. II

Vla

B.

36

Ob.

Fag.

a 2

Cor. (F)

Cor. (D)

Vl. I

Vl. II

Vla

B.

40

Ob.

Fag.

a 2

Cor. (F)

Cor. (D)

Vl. I

Vl. II

Vla

B.

44

Ob.

Fag.

a 2

Cor. (F)

Cor. (D)

ff

Vl. I

Vl. II

Vla

B.

49

Ob.

Fag.

a 2

Cor. (F)

Cor. (D)

Vl. I

Vl. II

Vla

B.

53

Ob.

Fag.

a 2

Cor. (F)

Cor. (D)

Vl. I

Vl. II

Vla

B.

tr

57

Ob.

Fag.

a 2

I. solo

p

Cor. (F)

Cor. (D)

Vl. I

Vl. II

Vla

B.

p

p

62

Ob.

I.

Fag.

Cor. (F)

p

Cor. (D)

Vl. I

p

Vl. II

Vla

Violonc:

B.

p

67

Ob.

Fag.

I.

Cor. (F)

Cor. (D)

Vl. I

Vl. II

Vla

B.

72

Ob.

I.

Fag.

I.

Cor. (F)

Cor. (D)

Vl. I

Vl. II

Vla

tutti bassi
pizz.

B.

77

Ob. I.

Fag. I.

Cor. (F)

Cor. (D)

Vl. I

Vl. II

Vla

B.

82

Ob. I. *tr* *f*

Fag. a 2 *ff*

Cor. (F) *f*

Cor. (D) *f*

Vl. I *tr* *ff*

Vl. II *tr* *ff*

Vla *ff*

B. arco *ff*

86

Ob.

Fag.

a 2

Cor. (F)

Cor. (D)

Vl. I

Vl. II

Vla

B.

90

Ob.

Fag.

a 2

Cor. (F)

Cor. (D)

Vl. I

Vl. II

Vla

B.

tr

95

Ob.

Fag.

a 2

I.

p

Cor. (F)

Cor. (D)

Vl. I

Vl. II

Vla

B.

p

100

Ob.

Fag.

I.

Cor. (F)

p

Cor. (D)

Vl. I

p

Vl. II

Vla

p

B.

pizz.

p

105

Ob.

Fag.

I.

a 2

Cor. (F)

Cor. (D)

Vl. I

Vl. II

Vla

B.

arco

110

113

Ob.

a 2

Fag.

Cor. (F)

Cor. (D)

Vl. I

Vl. II

Vla

B.

116

Ob.

a 2

Fag.

Cor. (F)

Cor. (D)

Vl. I

Vl. II

Vla

B.

120

Ob.

Fag.

a 2

Cor. (F)

Cor. (D)

Vl. I

Vl. II

Vla

B.

p

125

Vl. I

Vl. II

Vla

B.

f *p* *poco f* tr

130

Vl. I

Vl. II

Vla

B.

135

Vl. I

Vl. II

Vla

B.

139

Ob.

Fag.

a 2

Cor. (F)

Cor. (D)

Vl. I

Vl. II

Vla

B.

143

Ob.

Fag.

a 2

Cor. (F)

Cor. (D)

Vl. I

Vl. II

Vla

B.

tr

147

Ob.

Fag.

a 2

Cor. (F)

Cor. (D)

ff

Vl. I

Vl. II

Vla

B.

151

Ob.

Fag.

a 2

Cor. (D)

Vl. I

Vl. II

Vla

B.

155

Ob.

Fag.

a 2

Cor. (F)

Cor. (D)

Vl. I

Vl. II

Vla

B.

159

Ob.

Fag.

a 2

Cor. (F)

Cor. (D)

Vl. I

Vl. II

Vla

B.

tr

163

Ob.

Fag.

a 2

Cor. (F)

Cor. (D)

Vl. I

Vl. II

Vla

B.

Adagio

167

Vl. I

Vl. II

Vla

B.

172

177

Joseph Martin Kraus

Joseph Martin Kraus (1756–1792) illustrerar vikten av att tala om musik i Sverige, hellre än om svensk musik. Ändå komponerade han medvetet ”svenskt” under sina år i Stockholm.

Kraus föddes i Miltenberg am Main och fick sin huvudsakliga musikutbildning under skoltiden i Mannheim. Han studerade juridik och filosofi vid universiteten i Mainz, Erfurt och Göttingen. Redan under studieåren började han sin bana som tonsättare.

I Göttingen föddes idén att pröva möjligheten att verka som tonsättare på annat håll, en rörlighet som inte var ovanlig vid denna tid. Valet föll på Sverige – den närmare anledning är dock oklar. Han kom hur som helst till Stockholm 1778 och blev omedelbart upptagen i stadens centrala kretsar. Året efter ankomsten blev han ledamot av Musikaliska akademien, 1781 fick han uppdraget att vara Hovkapellets andra kapellmästare. 1782–86 gjorde han på Gustav III:s uppdrag en studieresa som gick till viktiga tyska musikcentra, men också till Rom och Neapel, och till Paris. 1788 utnämndes han till hovkapellmästare av sin gynnare.

Sjukdom, troligen lungtuberkulos, förmörkade hans tillvaro. Hans år i Stockholm blev produktiva, men inte många. Han avled 36 år gammal 1792.

Joseph Martin Kraus har av Kraus-kännaren Hans Åstrand kallats ”den mest betydande gustavianska musikpersonligheten”. Han anlände till Stockholm med för tiden moderna musikaliska insikter, d.v.s. kännedom om tänkandet i Mannheim och om Glucks operaidéer. Han fick visa upp dem i flera operauppdrag, bland annat *Prosperin* och *Aeneas i Cartago*, båda med texter av Johan Henrik Kellgren. Men Kraus skrev också mer underhållande musikdramatik och baletter, liksom orkestermusik (bl.a. elva sinfonior) och kammarmusikverk (bl.a. tio stråkkvartetter). Det är inte för mycket sagt att Kraus, trots fåtal år Sverige, bidrog till förnya svenskt musikliv med centraleuropeiska impulser och att hans verk under de år som gått inte förlorat sin lyskraft.

© *Gunnar Ternhag,* Levande musikarv

Uvertyr till Olympie

Under den tid då uruppförandet av Joseph Martin Kraus’ och Johan Henric Kellgrens opera *Æneas i Carthago* ständigt sköts upp fick tonsättaren uppdraget att skriva teatermusiken till tragedin *Olympie*. Man kan förmoda att detta var en kompensation för att förhinder ständigt dök upp för ett första framförande av operan, som i nedbantat skick spelades på Kongl. Operan först 1799, då Kraus var död sedan sju år tillbaka.

När teatermusiken omnämns i den dåtida korrespondensen omtalas den som skriven till ”Kellgrens” *Olympie*, och Kellgren anges också som upphovsman till dramat i Fredrik Samuel Silverstolpes avskrift av notmaterialet. Men egentligen är texten en översättning, om än delvis ganska fri, av Voltaires drama från 1764. Det säger något om den ställning också översättningarna hade under den gustavianska perioden: svensk opera var opera med svensk text. Tragedin fick sin premiär på Kongl. Dramatiska teatern 1792.

Voltaires tragedi är en högst komplex konstruktion där Olympie är dotter till den mördade Alexander den store. Hon har vuxit upp som slav, men under beskydd av den makedonske kungen Cassander – faderns mördare. De ska nu gifta sig, men när den prästinna som ska utföra akten visar sig vara Olympies mor uppstår givetvis komplikationer, inte minst som Cassander trodde sig ha mördat också henne när han dräpte Alexander. Än mer komplicerat blir det eftersom Cassanders bundsförvant, kung Antigone, har planer på att gifta sig med Olympie. I konflikten mellan kungarna ställs armé mot armé, och Olympies mor tar sitt liv i stridens hetta, i tron att dottern valt Cassander. När moderns lik ska brännas på bål sticker Olympie en dolk i sitt bröst och kastar sig i elden. Även Cassander tar sitt liv.

Det Kellgren tillförde tragedin är ett passionerat uttryck som också återfinns i librettona till hans två tidigare samarbeten med Kraus, *Proserpin* och *Æneas i Carthago*. Det återspeglas i Kraus musik, särskilt i uvertyren (men också i det korta slutnumret; därutöver komponerade han en marsch samt mellanaktsmusik).

Med tanke på Voltaire och den betydelse *tragédie lyrique* hade för den gustavianska operan är det logiskt att Kraus inleder uvertyren på franskt maner: med tunga dubbelpunkterade ackord. Huvudtemat i *Allegro ma non tanto* är sångbart men med en återhållen passion som briserar i överledningens tonsprång och jagande synkoper. Det kantabla sidotemat är enkelt, kanske en återspegling av Olympies intagande karaktär. Genomföringsdelen är kort, men genast skapas ett magiskt klangrum i dialogen mellan långa blåstoner och stråkarnas frågande svar innan musiken modulerar tillbaka mot tonikan och en repetition av huvudtemat. Att sedan den långsamma inledningen återkommer skapar en symmetrisk, obönhörlig struktur.

Richard Engländer menar i sin Krausbok (1943) att uvertyren kanske är den skönaste av alla Kraus symfoniska satser. Det gör den till en av klassicismens främsta operauvertyrer, alls inte bara utifrån den gustavianska horisonten. Brytningen mellan klassicismens formstränghet och eruptiva krafter ger definitivt upphov till en tragisk konflikt i musikalisk form.

© *Erik Wallrup,* Levande musikarv

Joseph Martin Kraus

Joseph Martin Kraus (1756–1792) illustrates the importance of talking about music in Sweden, rather than Swedish music. Nevertheless, he purposely wrote in a 'Swedish' manner during his years in Stockholm.

Kraus was born in Miltenberg am Main and received his main music education during his school years in Mannheim. He studied law and philosophy at the universities of Mainz, Erfurt and Gottingen. His career as a composer already started during his years as a student.

In Gottingen, he had the idea of trying to work as a composer abroad, a form of mobility that was common at the time. His choice fell upon Sweden, though his reasons are unclear. Nevertheless, he arrived in Stockholm in 1778, and was immediately embraced by the central circles of the city. The year following his arrival, he was elected to the Royal Swedish Academy of Music, and in 1781 he became second conductor at the Royal Court Orchestra. From 1782 to 1786, at the behest of Gustav III, he made a study trip to the important German musical centres, but which also took him to Rome, Naples and Paris. In 1788, his patrons named him *hovkapellmästare* (chief conductor) of the Royal Court Orchestra.

His existence was clouded by illness, presumably pulmonary tuberculosis. His years in Stockholm were productive but few. He died in 1792, at the age of 36.

The Kraus expert Hans Åstrand has called him 'the most important Gustavian music personality'. He arrived in Stockholm with, for the time, modern musical insight, i.e. an understanding of the thinking in Mannheim and of Gluck's operatic ideas. He was able to demonstrate them in several operatic commissions, among them *Proserpin* and *Aeneas i Cartago*, both with libretti by Johan Henrik Kellgren. He also wrote more entertaining stage music and ballets, as well as orchestral music (including eleven symphonies) and chamber music (including ten string quartets). It is not too much to say that Kraus, despite his few years in Sweden, contributed to rekindling Swedish music life with impulses from Central Europe, and that his works have not lost their vitality in the years since.

© *Gunnar Ternhag,* Levande musikarv
Transl. *Martin Thomson*

Joseph Martin Kraus (1756–1792): Ouverture till Olympie

Kritisk kommentar

Utgåvan är baserad på partitur (**Pa**)och stämmor (**St**), i manuskript av Fredrik Samuel Silverstolpe (1769–1851). Båda källorna är mycket tydligt och noggrannt noterade, och överensstämmelsen dem emellan är mycket god.

På partiturets titelblad läser vi

Ouverture, Marche, och Mellanacter

till Tragedien Olympie

af Kellgren;

componerade af

Kraus.

Partitur.

Normal partiturordning, förutom att hornen i F/D står högst upp. Cello och kontrabas är samskrivna på ett system i Pa som *Bassi*, men i St finns separata stämmor för vardera.

Antalet fagotter är inte helt tydligt. Pa anger *Fagotti*, St har *Fagotto* – och det finns heller inga partier där fagotterna är skrivna tvåstämmigt. Det finns en markering för *solo* i t. 60, men inga pauser för stämma två som det t.ex. gör för oboe i t. 72 (där det i och för sig inte står *solo*!). I de stycken som följer förekommer dock tvåstämmighet i fagottstämman. Utgåvan utgår därför från två fagotter, och kompletterar med *tutti* / *a 2* enligt kommentar nedan. I utgåvans stämma för Fag. II kommer dock Fag. I finnas som inprickning om man föredrar korisk besättning rakt igenom.

Pa och St har inte exakt samma rytmiska indelning av tremolon i stråket; exempelvis kan i en passage med sextondelstremolon Pa ha halvnot och två fjärdedelar och St punkterad halvnot och en fjärdedel. Utgåvan följer Pa.

Alla stämmor i St slutar i och med takt 165 före återtagningen, förutom *Corno in D* som slutar i 166.

5	Vl. I	> överförd från t. 6.
5	Vla	Bindebåge enl. t. 171.
6	Str.	> överförd från t. 172, tillagd i Basso både i t. 6 och 172.

17	Vla	Tredje tonen noterad som 4-del i St (även t. 25). Utgåvan följer Pa.
33	Fag	*a 2* tillagt (se diskussion ovan).
35	Vl. I	Kil tillagd enl. föregående takt.
56–57	Bassi	Kilar överförda från t. 162–163.
60	Fag.	***p*** tillagt, *solo* ändrat till *Fag. I solo* (se diskussion ovan).
61u	Vla	Båge tillagd för understämman enl. Vl. II samma takt.
63–67	Fag., Bassi	Crescendo/diminuendopilarna kan möjligen tolkas som messa di voce-markeringar för de långa tonerna (bilden visar t. 63–64): 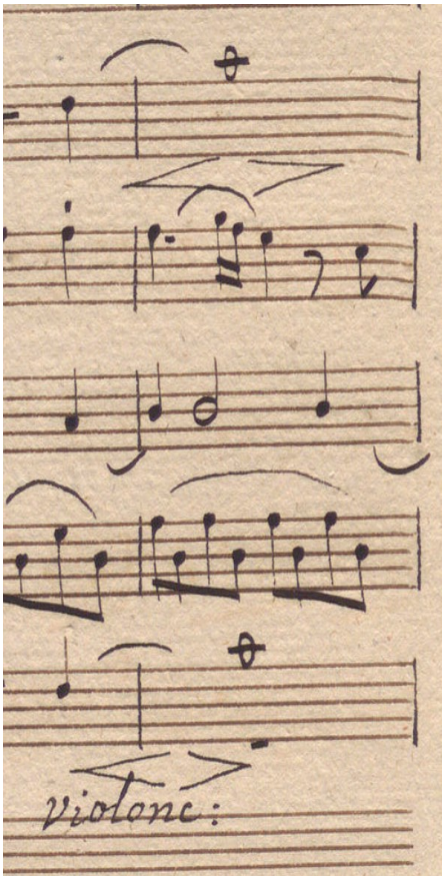 Det är alltså fagottens t. 64 som avviker. Exakt samma avvikelse finns i St. I utgåvan ändrat t. 64 till överensstämmelse med övriga takter.
64u	Bassi	***p*** tillagt.
71u	Vl. II	Båge från Vl. I.
73	Vni	Kil från St.

73	Ob.	***p*** tillagt på upptakten.
76	Ob.	Båge över
83u	Fag.	*a 2* tillagt.
83	Cor.	***f*** tillagt.
99	Fag.	Indikation för en eller två spelare finns ej, utgåvan låter Fag. II pausera.
100	Bassi	***p*** tillagt.
101	Cor. in F	***p*** tillagt.
109	Fag.	*a 2* tillagt.
109	Corni	***f*** tillagt.
129u	Vla	Båge från St.
171	Vl. I	> överförd från t. 172.

© Andreas Edlund, levande musikarv